le magáról. Az állat ezen hirtelen megtámadás által annyira elveszté jelenlétét, hogy magát még jobban összehúzná, 's noha a' köpönyeget rágja, a' vadászt még sem meri megtámadni. Ez most kötelét az állat' lábaira hurkolja, sebesen nyakára tekeri, még egyszer meghurkolja, 's most minden veszedelem nélkül a' napvilágra hozza prédáját. A' hyaenákat itt nagyobb részt *igy* hozzák a' városba, hol azután vadászmulatságra használtatnak. (Maltens Bibl. f. allg. Weltkunde).

GARAY.

LEVELEZÉSEK.

PETROVICS FRIDRIK, M. T. TÁRSASÁGI RENDES TAGNAK A' KÜLFÖLDRŐL IRT TUDÓSÍTÁSAIBÓL TÖREDÉKEK.

(l. Tudománytár, V. köt. lap 244—253).

V.

Párizs, 1834. végén.

Darmstadtban a' nagyherczegnek van ugyan szép könyvtára, meglehetős számu kéziratokkal: hanem ez mind vagy görög és romai, vagy scholasticus, vagy német 's különösen hesseni, leginkább darmstadti dolgokat illető. Hazánk' történeteire nézve, a' mennyire t. i. a' meglevő lajstromok és a' tárnok' utasításából tudni lehet, semmi sem találtatik: ha pedig valahol, a' még tökéletesen meg nem vizsgált csomókban valami volna, egyedűl ujabb koru és közönséges lehetne, mivel az egész könyvtár nem régi, és nagyobbára az utóbb megboldogult nagyherczeg által szereztetett.

A' heidelbergi főoskola' könyvtárát sokkal irgalmatlanabb szerencse üzte: semhogy nagy kincset és bőséget mutathatna. Régi kéziratit Maximilian bajor herczeg 1622ben prédaképen elfoglalván, nagyobb részint Romába a' pápának ajándékul küldé, hol a' vaticanában bibliotheca palatina címe alatt őríztettek. Mi később ujra egybe gyüjteték, az 1693ban azon disztelen pusztításban, mellyel a' franczia sereg, XIV. Lajos' parancsára, az egész Pfalzban dühösködék, Heidelberg' várával és városával együt siralmasan elégett. Hanem Roma 1815 és 1816ban az akkori békeszerető fejedelmek, 's nevezetesen urunk' ő fölsége, 's a' porosz király' közbenjártával, 890 kötet kéziratot a' palatinából Heidelbergnek visszaadni igazsá-

gos vala. Ezeken kivül a' főoskola bir még néhány száz kötet kéziratot, mellyet főképen ujabb időben némelly eltörlött monostorból kapott. Magyarországot illető mindazáltal csak három vagyon: mi és millyen? az ide csatolt lajstromból hát-hatni. *)

Stuttgartban vagyon két királyi könyvtár; egy közönséges, egy magános. Ezt a' megboldogult, de főképen a' mostani király, még koronaörökös korában kezdé gyüjteni, tudnivágyának kielégitésére, 's talán az idők' viszontagsága szülte kedvetlen óráinak megvigasztalására. Most is külön tartja, 's a' tudomány iránti hajlandóságához képest folyvást szaporítja, használatát nagylelküleg akár kinek, különös kérelem' utján, mindenkor engedvén. A' közönséges könyvtár nagyobb is, régibb is, mint a' melly a' hajdani herczegektől származik, és I. Fridrik király által tetemesen meggazdagitatik. Számos kéziratai közt találkozik többi közt egy kötet, melly IIII. és IV. Incze, IX. Gergely, IV. Miklós pápáknak, Magyarországot illető és Baluzius által ki nem adott, leveleiket foglalja magában, 's mellyet Garampi cardinál Kollár Ádámnak ajándékba küldött volt. Mint történheték, hogy ezen kötet, eltévedvén Kollárnak többi gyüjteményétől, a' stuttgarti királyi könyvtárba került, nem tudatik, mert irásban semmi nyoma nincsen. Boriték' elölső és hátulsó oldalán még most is megvan, arany nyomásban, Kollárnak monogrammája **).

Karlsruhe bir szép nagyherczegi udvari nyilvános könyvtárt. Udvarinak azért neveztetik, mert eleitől fogva a' fejedelmek által szereztetett és tartatott, és most is a' nagyherczeg' költségén tartatik: nyilvánosnak pedig azért, mivel használhatása közönséges. Alapját a' baden-durlachi markgrófok vetették meg, a' baden-badeni ág' kiholta után pedig, ennek gyüjteménye is amahhoz csatoltaték. Ezen baden-badeni ághoz tartozék ama' Lajos markgróf is, ki a' XVII. század' utólján Magyarországban, mint császári fővezér, a' török ellen harczolt. Neki köszönhetjük leginkább mind azon kézirományokat, mellyek Magyarországot illetők a' karlsruhei könyvtárban őriztetnek, 's mellyeknek körülményes lajstromát én ottan készítettem. Legérdekesb közülök mindjárt az első, az *Annalium Gemma, auctore Hassan Aga*, melly a' híres Kjubirli basának Magyarországban viselt dolgait bőven elbeszéli: azután pedig a' 14 szám alatti, *De prima expeditione Attilae regis*

*) L. e' levél' végén.

**) L. a' stuttgardi kéziratok közt 7d. szám alatt.

Hunnorum in Galliam. Amazt Hammer József alkalmasint használta; emez már nyomtatásban is megvagyon: mindazáltal, kivált a' Gemma, még is megérdemlené a' leiratást, mire mást is illendően lehetne méltatni.

A' strassburgi egyetem' könyvtárnokától hallám, hogy nem sokkal azelőtt valaki ottan magyar kézirományokat keresett, de csupán csak magyar nyelven írottakat; és hogy semmit sem kapott. Nevére azonban a' tárnok nem emlékezheték. Részemről nagyon örülök tapasztalni, hogy más hazámfia is ugyan azokban gyönyörködik, mellyek nekem mindennapi kedves foglalatosságul szolgálnak. Szerettem volna megkisérteni, nem akadhatnék-e vagy egy jó 's érdekes kéziratra, melly noha nem épen magyar ajku irótól származván, Magyarországban ismertetni 's birtokában lenni, még is megérdemlené? De a' szerencse nem akarta. Épen akkor építének a' könyveknek uj lakot, 's ezek ugy fel voltak halmozva egy szobában, hogy mi a' polczokon maradt is, a' földön heverők miatt, hozzá férni nem lehete. Jung tanító és könyvtárnok ur, kinek szivességével méltán dicsekedhetem, emlékkönyvembe ezt irta: „*Zum Andenken an den Bau des Bibliothekgebäudes in Strassburg, der leider jede Mittheilung unmöglich machte*", sajnosan esvén neki is, kivánságomnak eleget nem tehetni. Későbbi szolgálatra ellenben a' tek. társaság iránt magát önkényt és olly módon ajánlá, hogy nem csak mi a' bibliothecának ujonti föllállítása és rendbeszedése közben kezébe akadhatna, számunkra följegyezni, hanem a' városi levéltárt is megvizsgálni szives lesz, nem találkoznának-e benne Magyarországot érdeklő levelezések? Sőt neki a' városi levéltárhoz több reménysége vala, mint a' könyvtárhoz. Mert a' város, hajdani birodalmi szabadságában, a' világ' politicájában nagyobb részt vett, 's külföldön, nevezetesen a' bécsi udvarnál ügyvivőket tartott, kiknek tudósításaik akkor annyival bővebbek és számosabbak voltak, mivel a' hirlapok' helyét pótolták. Egyébiránt Jung ur által minden esetre biztosb ismeretet remélhetünk a' strassburgi könyvtárról, mint Haenel' különben is hiányos könyvében találhatni.

Strassburgtól a' Rajna' mentében egész Haagig nem láttam könyvtárt, mellyben hazánk' dolgait illető valami iromány őriztetnék. Haagban sincsen a' királyi könyvtárban, hanem a' levéltárban, 's itt számosan. Ezen levéltár nem csak igen gazdag, különösen a' köztársaság' idejére nézve, hanem példás rendtartása mellett, használhatása is könnyen megnyerhető. Én egy hétig, minden nap két, három órát tölték benne, mind

Van Jong levéltárnok, mind Van Zwaan segéd urak által szívesen segítetvén. A' kutatás az irások' szörnyű tömegében nehéz, 's rám nézve, a' hollandi nyelv miatt, még annyival nehezebb volt. Mit leltem, lajstromát közlöm. Leirnom semmit sem lehetett, mert erre a' ministertől különös engedelem kell, mellyet én megvárni, vagy vele élni, rá nem érkeztem volna. Egyébiránt, ha a' tek. társaságnak akár most, akár idővel, a' haagi királyi levéltárból valamit kivánnia történnék, ez iránt csupán a' levéltárnokkal kellene értekeznie.

Most Párizsban a' királyi kéziratgyüjteményben dolgozom, minden nap négy öt óráig. Az ugynevezett fegyverházi könyvtárt már megvizsgáltam, 's hazánkat illető darabra csupán egyre akadtam, melly mása egy követségi tudósításnak a' királyokhoz Német-, Magyar- és Erdélyországokról, 1621 esztendőben, 's a' királyi könyvtárban szinte kétszer is megvan, eredetiben pedig az ország' levéltárában. A' királyi kéziratgyüjtemény roppant: 70,000 kötet. Használhatása tökéletesen szabad. Ehhez képest minden más illy nemü gyüjtemény, mellyet eddig láttam, parányivá enyészik el. Eddigelő sehol sem találtam embert, ki velem egy czélból dolgozott volna, a' könyvtárokban. Ki dolgozott, magának és egészen külön végre munkálódék. Itt pedig az ország' parancsára, a' minister' vezérlése, a' két őr' felügyelése alatt, egy rakás ember foglalatoskodik, Franczia ország' mindennemű történeteit illető kézirott munkát, oklevelet, elvált darabot, egyes levelet lajstromba szedni, osztályozni 's tartalmára és idejére nézve ugy meghatározni, hogy ezen lajstromok által az adatok' összeszedése lehetőségig könnyítessék, 's mind a' lajstromok mind az illető irományok kinyomathassanak. Hasonló vizsgálat gyakoroltatik valamennyi gyüjteményben vagy levéltárban egész Franczia országban. Költségére az ország, 1835ki budgetében, 120,000 frankot vete ki. Folyamatáról Guizot minister, e' f. e. november 27kén költ jelentésében a' királyhoz, körülményes tudósítást ada, mellyből a' vállalatnak mind roppant terve, mind tetemes haszna világosan kitetszik *).

Mi az én csekély munkálásomat illeti, a' tapasztalás bizonyos tervre vezete engemet, mellynek czélirányos voltáról naprul napra jobban győződöm meg. Tudni illik észre vevén, hogy a' királyi gyüjteményben levő dolgok nagyobbára a' levéltárakban őriztetett irományoknak másai, legjobbnak gondolom, azok közül most mindjárt, vagy semmit, vagy igen

*) Erre mi adott alkalmat, l. a' Tudtár' III. kötete' 251d. lapja' alján. Illy nagy a' nyilvánosság' hatalma. *A' szerk.*

keveset leiratni; ellenben valamennyit előlegesen följegyezni, hogy minekutána az ország és (ha engedelmet nyerhetek) a' külső ministerium' levéltárait is megvizsgáltam, akkor alaposb választást tehessek, 's mit a' levéltárakban eredetiről nem másoltathatnék, annak mását a' királyi könyvtár' kéziratiról vétethessem. Ezen tervem annyival inkább ajánlkozik, mivel igen könnyen kivihető. Mert itt Párizsban ügyes iró annyi van, a' mennyi kell. Hanem ha egyszerre nagyobb költséget tenni, a' tek. társaság szükségesnek vagy helyesnek nem találná, én magam, mit tehetek, megteszem: csak hogy kutatni, összeszedni, jegyezni, vizsgálni, válogatni magában is annyi időt és munkát emészt meg, hogy másolatot készíthetnem igen kevés reménységem vagyon. Mire nézve a' tek. társaságtól ujabb utasítást várok; addig pedig minden nagyobb iratást annyival is inkább halasztok el, mivel ez Párizsban meglehetősen költséges. Ellenben, ha a' tek. társaság' részére öt hat emberrel irathatnék, legalább a' legnevezetesb darabokat megkaphatnók, 's elutazásom után is könnyebben boldogulnánk *).

Kéziratok' jegyzéke.

A' majna-melléki frankfurti városi könyvtárban.

1. Joannis Archiepiscopi moguntini Votum pro Sigismundo Hung. rege in Romanorum regem electo. Cuius integer textus hic est:

„Ad laudem et gratiam Dei omnipotentis ac gloriose virginis Dei genitricis Marie totiusque status rei publice profectum atque sacri Romani Imperii felicissimum augmentum, Ego Io. Archiepiscopus Mogunt. eiusd. sacri Impery p. germaniam Archicancellarius prior. sive Decanus cetus principum elector. Romanor. Regis meo et omn. principu coeltor. meor. Eligo in Regem Romanor. et futurum Imperatorem Domino annuente promovendum Illustrissimum principem Dominum Sigismund. vngarie Regem et Marchionem Brandenburgen. Ipsumque in Reg. Romanor. futur. Caesar. pronuncio. In nom. patr. et filii et spirit. sancti. Dat. Franch. A. D. MCCCCXI. die XX. mens. Jul."

2. Descrittione della Transilvania fatta da Pietro Musto Bresciano Musico di quel Serenissimo Principe. In fine „Di Albagiulia li 21. Genaro. Bátori Zsigmond' idejéből, a' 13 főember' megöletéséig. Cod. MS. chart. fol. — MSS. fol. 11. 43.

3. Sigismundi regis epistola ad reginam propria manu exarata.

*) Megnyervén utóbbad az engedelmet, P. úr szép sikerrel folytatta munkálkodásait. *A' szerk.*

A' heidelbergi főoskola' könyvtára.

1. Heinrich von Muglen hungarische Croniken (usque ad an. 1333.) Cod. MS. chart. fol. sec. XV. fol. scrip. 36. (MSS. V.).

2. Warhafftige beschreibung vnd bericht des Türggischen Regiments, wie solches Anno 1594 sich verhalten etc. vnd warum der Kayser Amurat Ungarn bekriegt habe, aus dem welschen In das Teutsch transferirt. Durch einen fürnehmen Herrn der viel Jahr in der Türkei gewesen. Cod. MS. chart. fol. sec. 16. foll. scrip. 27. (MSS. CXXI.). Azt mutogatja, hogy ha Murad három fővétekben nem fetrengene, ugymint gyávaság, bujaság és fukarságban, bizonyosan a' leghatalmasb fejedelem lehetne.

3. Ungarische Chronik vom J. 373 bis zum König Matthias Corvinus. Kezdődik: „Von dem Anfang der Huny odder der Hungern aws Scitia. Dorvmb yn dem Joar als man schreyb nach christi gepürtt dreyhundert vnd dreyvndsybentzig Jar pey den tagen des Kaysers Valentis vnd Damasy des Ersten pabst der Chrystenlichen Kyrchen yn dem sechsten alter der welt etc. És nem egyéb mint Thuróczi János' krónikájának fordítása, még pedig szórul szóra az ágostai és brünni kiadások szerint: azon különbséggel, hogy vége felé ezen szavak után: victoriosum quidem hunc hominum, ut secundum Attilam, reddidere fata" ezek olvastatnak: „Wann das gelüg hatt diesem menschn Mathiam überwindüd gemacht, vnd syghafft, dorvmb czw lob vnd eer seyner übenwindüg, synd dyse versch getÿcht vnd gemacht wordn:

Sorte nowa redÿt hunorum maxima quondam
Tempore: que fuerat Atile victoria regis.

(der hünÿ odder vngern) vn dewtsch yst das also vÿl gesprochn, Mit Newem gelügh ÿst wyd'vmb kwmmen dy grössest überwyndug, Dy do gewest yst czw den geczeÿttn des Kwnigs Atile. Végződik mint a' brünni kiadás: „Vnd yn possunderhaytt dy feyntschafft dy den Kwenig peweget hatt wyder den Romischenn Kaysser volkwmlicher czw erclern. Deo Gratias ast Marie virgini." Melly alsó három szó nem a' brünni, sem az ágostai kiadásban nem találtatik. Legvégén pedig még ezen versek, Mátyásnak ismeretes sírverse, állanak:

Mathias hic iaceo ac sub mole sepultus
Testatur vires austria victa meass
Terror eram mundo metuit me cesar vterque
Mors tantum potuit sola nocere mihi.

Ezen verseket, mint a' betűk' alakjából kitetszik, vagy ugyan azon iró, ki a' többit másolta, idősb korában, vagy egészen más valaki későbben ragasztotta oda *).

A' stuttgarti királyi nyilvános könyvtárban.

1. Copia literarum Friderici V. electoris palatini electi regis Bohemiae ad Gabrielem Bethlen electum Hungariae regem. *Incip.* Ut celeres sunt malorum nuncii, ita non dubitamus iam ad Serenitatem Vestram perlatum esse etc. *Desin.* et de nostro erga se studio et benevolentia pollicentur sibi omnia. Datum in nostra arce Glacensi ad fines Bohemiae 15. Novembr. 1620.

2. Copia literarum eiusdem Friderici V. ad Simonem Péchy Cancellarium regis Hungariae (nimirum Gabrielis Bethlen) *Incip.* Gratiam et benevolentiam nostram Magnificae Dominat. Vestrae pollicemur etc. *Desin.* ut nostras etiam rationes ad illa eo melius accommodare nobis liceat. Bene valeat Magnifica Dominatio Vestra. Ex arce nostra Glazensi ad fines Bohemiae et Silesiae 15. Novembr. 1620. — Ambae MSS. histor. fol. nr. 62.

3. Tragoedia verberationis, inter Dominum Joannem Pethew et Melchiorem Robles Hispanum, agitata in comitiis et coronatione S. Caes. Majestatis in regem Hungariae, Posonii 1563. *Incip.* Persuaseram mihi Joannes Pethew, te tantae experientiae virum etc. *Desin.* Atque ne dubitare possis, quin hae literae a me missae sint, rogaui infrascriptos insignes viros, ut eas suis adscriptis nominibus confirmarent. Datum Mediolani 30. Januarii A. D. 1564. Ego Melchior Robles Pereica hasce literas subscripsi (és még hat tanúk nevei). Robles elbeszélvén a' történetet Pethőt párviadalra hívja esztendő lefolyta alatt. Conf. Istuánffi lib. 31. pag. 426. Foll. script. 8. in fol. — MSS. histor. fol. nro 41. **).

4. Hat vastag foliansban minden europai nemzetek' különféle sorsu és hivatalu öltözetei' előadása, Mária Therézia korabeli divat szerint, számtalan kis képekben, olly módon, hogy a' festett fejek és kezek mellett az öltözet szines selyem anyaggal, a' kivágott papiroson keresztül képeztetik. Kivált az ötödik kötetben, sőt imitt amott a' többiben is, sok magyar férjfi és asszonyi öltözet találtatik. Nagy érdekű ez különösen a' játékszíni öltözet' tekintetében. MSS. histor. fol. 87. voll. 6. —

*) Ezen codexet bővebben leirtam a' Tud. Gyűjt. 1829diki folyamata' XIId. kötetének 3—12d. lapjain. *D. Schedel.*

**) 1, 2, 3 iratnak.

5. Andreas Josua Vlssheimer, Bürger, Barbierer und Wundarzt in Tübingen, Reisebeschreibung seiner Reisen durch Europa, Asia, Africa und Amerika, so er innerhalb 15 Jahren bereiset hat. — Az első fejezetben, két levelen, igen röviden érinti két útját, mellyet Magyarországba 1596 és 1597-ben tett. — MSS. histor. 116.

6. Discursus von dem jetzigen Kriegs und Rebellienswesen in Vngern, durch Herrn Zachariam Geitzkhofler Ritter etc. verfasst vnd der Kays. Majestaet den 5ten Juny Anno 1605 praesentirt. *Incip.* In Berathschlagung des gegenwärtigen aufstandes in der Cron Hungarn etc. *Desin.* denen ich in Geschicklichkeit, Verstandt vndt erfahrenheit gern, aber in treu vnd Eyfermainunden Herzen nit cediren vnd weichen will. — Jegyzék a' catalogusban: Dieser Geitzhkofler war Reichspfennigmeister, und ein an dem Hofe Rudolphs II. vielgeltender Mann. MSS. histor. 219. fol. scripta. 8.

7. Collectio epistolarum Innocentii III., Innocentii IV., et Nicolai IV. regnum Hungariae potissimum spectantium, Francisco Kollár a cardinale Garampi dono data *). Cod. MS. chart. fol. cum monogrammate Kollarii, thecae exteriori auro impresso. — MSS. hist. fol. 264.

8. Notitiae quaedam literariae de Wolfgangi Bethlen Historia Pannonico Dacica.

a) Epistola dedicatoria Wolfg. Bethlen ad Principem Michaelem Apafy. *Incip.* Postquam iusto omnipotentis Dei iudicio etc. *Desin.* Favor namque principum alit ac vegetat ingenia. — Mint nyomtatásban.

b) Wolfgangi Bethlen praefatio ad lectorem. *Incip.* Habes, benevole lector, res Transylvanicas summatim descriptas etc. *Desin.* si ad summa quaeque tendentes nonnisi media possint attingere. Vale. Mint nyomtatásban. —

c) Leopoldi Roth de Rothenfels, Iudicii montanistici Assessoris et L. R. M. Civitatis Cremniczіensis Notarii epistola ad Gottlob Kranzium, Gymnasii Elisabethani Wratislawiensis professorem et bibliothecarium. *Incip.* Solidam veri historici imaginem etc. (Bethlen Farkas' eredete és nemzetségéről). *Desin.* ingens esse profecto constabit. Dabam Cremniczii, die 6. Januarii 1733. quem futuris plurimis Altissimus Cl. V. esse iubeat faustissimum. —

*) Itt 60 oklevél jegyeztetik ki, melly hazánkat illeti, 's Baluziustól nem adatott ki; azonban Dobner, Katona, Fejér, Raynald és Koller' munkáikban és gyűjteményeikben egyről egyig megtalálhatók. *A' küldöttség.*

d) Gottlob Kranzii, Gymnasii Elisabethano-wratislawiensis professoris et bibliothecarii praefatio duobus Wolfgangi Bethlenii Historiarum exemplaribus, quae ipse possederat, praefixa, atque primae editionis fata exponens. *Incip.* L. B. S. Inter memorabilia rei literariae librariaeque curioso Lectori exhibenda etc. *Desin.* aliis aliqua ratione inserviendum duxi. Vale. Scribebam Wratislawiae pridie Nonarum Martii A. O. R. 1733.

e) Samuelis Szilágyi Epistola ad Schwandtnerum Bethlenii opus edere meditantem, qua certum fit, dedicationem aeque ac epistolam ad Lectorem genuinos Bethlenii partus esse. *Incip.* A quo Vindobona recessi, vix patriis penatibus salutatis, omnem impendi operam, ut illa conquirerem, quae ad Historiam Wolfg. Bethlen illustrandam faciant. etc. *Desin.* me certe utroque nomine tibi devinctissimum reddes, qui cum omni venerationis cultu persevero etc. Dat. Cibinii 15. April. 1749.

f) De Bethlenii opere historcumata quaedam Continuationi eiusdem operis, a Krausio, Vindobonensi bibliopola, certam aureis nummis comparatae, adnexa et a Cl. Schwandtnero diligenter exscripta. *Incip.* P. M. Das Msctm Bethlenicum bestehet aus zween ziemlich grossen Quartbänden etc. *Desin.* übrigens würde es dem Drucke gar wohl, so wie es gegenwärtig ist, übergeben werden können.

g) De Bethlenii opere notitiae recentiores ab Excellent. Bruchentallio Transylvaniae Gubernatore, Excell. Garampio Nuntio apostolico submissae. *Incip.* Wolfgangus de Bethlen ex antiquissima primatum Hungarorum stirpe, dignitate comitum hodie adhuc florente, ortum duxit etc. *Desin.* non tamen omne dubium tollitur de iis, quae passim occurrunt, an eius opera vel aliorum elucubratae exstiterint.

h) Ex Haneri, ut videtur, Bibliothèca MSS. transiluanicorum et hungaricorum de Bethlenii Opere excerptum. *Incip.* Bethlen Wolfgangus, filius laudati Francisci, et iisdem Arii et Socini, quibus pater erroribus implicitus etc. *Desin.* a se nullum de rebus hungaricis inventum scriptorem fuisse adfirmant.

i) Excellentissimi Garampii, apost. sedis apud Vindobonenses Nuntii, de Bethlenii opere lucubratio italica, exemplari suo, Vindobonae comparato, praetexta et summo Pontifici Pio P. P. VI. una cum illo oblata. *Incip.* Le notizie, che della Historia Panonico-Dacica Wolfgangi Comitis Bethlen ha inscrito Gio. Davide Köller etc. *Desin.* che accender ebbe un grandissimo e nuovo lume. MSS. hist. fol. 267. foll. scripta. 22.

9. La Corte, Entrate, Spese, Mantenimento della Soldatesca delli Confini d'Ungheria, et li salarii delli Ministri, Officiali ed altri servitori dell' Imperatore Leopoldo I. Re d' Ungheria etc. Cod. MS. chart. fol. — Nevezetes munka különösen Magyarországnak akkori pénzdolga, jövedelme, költsége', főképen bányai tekintetében. MSS. hist. fol. 322.

10. Vorstellung der ungarischen Magnaten an den Kaiser in's Teutsche übersetzt. Datum nélkül. Előterjesztés II. József császárhoz azon kivétel nélküli közönséges népszámítás ellen, melly a' magyar k. h. tanács által 1784. August. 16kán 19,547 sz. alatt rendeltetett. MSS. hist. fol. 454. fol. scrip. 5.

11. Der Staat vom Königreich Hungarn. Valamelly statisticai és történeti munkának darabja, névtelen, de mint munkájából kitetszik, a' felvett dolgokban jól jártas szerző által. Előadatik Magyarországnak paszaroviczi békekötés' korabeli állapotja. Cod. MS. chart. 4to — MSS. hist. 4to 61.

12. Literae statuum et ordinum regni Hungariae ad Papam pro impetrando auxilio contra Turcas. Datae Posonii in diaeta 12. Martii 1596. — MSS. hist. 4to 101.

13. Nachrichten von den Berkwerken in Hungarn, zum Gebrauch des Kronprinzen Erzherzog Joseph's im Jahr 1760. von Graf Rudolf von Chotek, Cammerpraesidenten. Jó kis munka. — MSS. hist. 4to. 121.

14. Varia miscellania historica. MSpta. *).

a) Epitaphum Petri Serini et Francisci Nádasti Rebellium. Anno 1671.

b) Fatalis Hungariae status lapidi inscriptus loco statuae erectae sub figura crucis in coemeterio Orientis. Anno 1670.

c) Apostrophe parenetica ad Hungariam. — Apró versezetek. — MSS. histor. 4to.

15. Acta Diaeta hungarica de anno 1764 et 1765. — Cod. MS. chart. fol. — MSS. iurid. fol. 104.

A' karlsruhei nagyherczegi udvari könyvtárban.

1. Annalium Gemma authore Hassan Aga Sigilli Custode Kupurli seu Cypry Ahmed Bassae supremi Vezirii Mehmed Quarti Moderni Turcarum Tyranni. In qua hic dicti Ahmed Bassae in Hungaria et in Insula Creta continentur gesta. Imperante Majestate Leopoldi primi Romanorum Imperatoris. Ex Turc: Arabico: Persico Idiomate in latinum translata et diversis notis et reminiscentiis illistrata a Joanne Baptista

*) Iratik.

Podesta Imperatoriae Majestatis in Linguis Orientalibus a Secretis. Anno Salutis reparatae 1680. — Cod. MS. chart. fol. cum multis epistolarum copiis; foll. scrip. 82.

2. Summarischer Zusammentrag aller in dem Königreich Hungarn befindlichen Districten, und Comitaten mit Beisatz eines jeden Qualität und Beschaffenheit. Cod. MS. chart. fol. pag. 68. — Mária Therézia' idejéből. — Alkalmasint ugyan az, millyen Göttingenben őriztetik.

3. Der Kayserlichen Armee Feld-Zug Anno 1691. unter dem Commando Ihro Durchleucht (plenissimo titulo) des Herrn Marggraffen Ludwig zu Baden, durch der Röm. Kayserli. Majestät bestellten General-Quartier-Meister und Obristen Herrn Tobiam von Hasslingen. Cod. MS. chart. fol. multis cum tabulis positionum militarium; foll. scrip. 91.

4. In Burchardi Collectaneis ad bellum tricennale spectantibus insunt:

a) Epistola Gabrielis Bethlen ad Confoederatos Moraviae. Dat. Tyrnaviae 4. Decembr. 1620.

b) Eiusdem epistolae secunda copia.

5. Venetorum Legatorum relationes de aulis europaeis sec. 16. voll. 7. in 4to. Insunt:

a) Discorso intorno al diffendere l' Vngaria dell' armi Turchesche fatto l'anno 1594. Vol. 3. fol. 341—375.

b) Discorso intorno alla diffensione di Hungaria dall' armi Turchesche, stante la divisione de Prencipi Christiani et allettione di un Capo Generale per quella Guerra l' anno 1595 Vol. 3. fol. 658—669.

c) Parere dato alla Maesta dell' Imperatore sopra il Governo della presente guerra di Hungaria contra il Turco l'anno 1596. — Vol. 3. fol. 670—717.

d) Consideratione sopra una Lege et impressa, che potrebbono fare i Prencipi Italiani contra il Turco in soccorso della Maesta. Ces. et Prencipe Transilvano l' anno 1596. — Vol. 3. fol. 722—735.

6. Lumi, Della Verita al comparir di quali se dileguano le nubi di sinistri concetti, che del General Strasoldo s' è preteso indurre contro le sincere operationi del Baron di Saponara nella negotiatione col Theökeöly. Cod. MS. chart. fol.

7. Conscriptio et aestimatio Dominii Erdőd, quae ad gratiosam demandationem Excelsae Camerae Aulicae per me subscriptum in facie locorum peracta est, anno 1701. „Actum in facie Locorum Per me Maximilianum Henricum Gerold de Cey m. p. (L. S.)" Cod. MS. chart. fol.

8. Della Guerra et assiedi Hungarici. Cod. MS. chart. 4to sub finem seculi 17. exaratus.

9. Recreationes literariae quotidianae, sive Compendium Pannoniae Hungariae geographico-historico-politicum. In usum studiosae iuventutis hungaricae. Dedicatio: „Montanarum Civitatum Schemniciensis, Cremniciensis et Neosoliensis praesidibus, praetoribus, patronis, Rectoribus, Evergetis salutem et prosperitatem perpetuam!“ — Cod. MS. chart. 4to fol. scrip. 40. sub initium seculi 18.

10. a) Abschrift der von Hanns Jacoben Barbiano Graffen von Belgio der Röm. Kay. Mayt. vberschickten Relation, alles dessen, so sich mit der Bochkaischen Rebellion verloffen. Anno 1604.

b) Relation von der schandtlichen, verrätherischer thatt, so die Vngerische ettliche Bürger mit vbergebung der Statt Caschaw geübet. Anno 1604. Von Lasoto beschrieben. Végén: Actwm Liblaw den 23. November Anno 1604.

c) Relatio historica, darinnen beschrieben wirtt, was sich bey dem löblichen Regiment (des Wohlgebornen Herrn Herrn Georg Ehrenreichs Herrn von Puechaimb Freyherrn zu Raab, vnnd Khrumbach etc. Erbtruckhsäss in Östereich etc. Rom. Kays. auch zu Hungarn vnnd Böhemen König: Mayt: etc. Oberister vnnd Ihr Fürstl. Durchl: etc. Erzherzog Mathiae In Österreich Mundschenk etc. So den 27. July 1604 zu Horn gemustert wordeu, den Veldzug selbigen Jarrs vor Gran, vnnd hernach in Anno 1605. vnnd 1606 in Epperies der Besatzung, vnnd nach dem Abzug, von der Statt, biss auff den Leütsch. grundt vnnd Boden kommen) zugetragen. Alles von tag zu tag zusammen Collegirt vnnd auff gezeichnet. P. H. K. V. W. — Kezdődik Jul. 27kén 1604. 's végződik October 26kán 1606.

d) Vngarischer Capitän schreiben an die Fürsten vnnd Stende in Schlesien. Dat. Caschaw d. 24. tag Aprilis Anno 1605. — Cod. MS. chart. 4to.

11. Instrumentum Limitaneum Caesareo-Ottomanicum. *Incip.* In Nomine S. et I. T. Notum sit vniversis etc. Quemadmodum in claro pacis foedere etc. *Desin.* Id quod proprio uterque Idiomate conscriptum propriis sigillis et nominum subscriptionibus corroborantes, alter alteri tradidimus; in castris ad Pistram 5. Martii 1701. (L. S.) Lud. Ferdinandus Comes Marsigli. Cod. MS. chart. fol. Magyarország' határainak a' török tartományok felől specificatiója a' karlóczi békekötés szerint.

12. Cod. MS. Chart. fol. continentur:

a) Copia, Antwort, welche der Herr Palatinus des Königreichs Vngarn im Nahmen dess gantzen König-Reichs den

Herrn Graffen Montecuculi, alss derselbe auss befehl des Kaysers auff der vngarischen Stände zue Caschaw gehaltenen Convent kommen, diesselben zue bereden, dass sie den Kay. Völkern Winterquartier in Vngarn verstatten sollten gegeben hat.

b) Copia allervnderthänigsten Ihrer Kay. Mayt. vbergegebenen Memorialis von allgemeinen des Königreichs Ober-Vngarn versammleten Ständen zu Loscowitz. (Anno 1661).

c) Declaration der zue Wien versambleter Hungarischen Räth auff die von Ihr Kay. May. gethane proposition. Dat.... den ... Januarii Anno 1662.

d) Comitia Hungarorum. Carmen satyricum. *Incip.* Jamne mei Hungari collegistis sensum — Vt ad bonum vestrum ferretis consensum etc. *Desin.* Concordes reliquam transigite vitam. Dixi.

e) Ali-Bassae vezirii caniziensis epistola ad Comitem Nicolaum Zrínyi. Dat. 24. Maii 1662.

f) Verzeichniss des türk. Lagers bei Belgrad. 8. Juni 1663.

g) Verzeichniss der türk. Kriegsmacht vor Neucheusel. Wien 27. Septemb. 1663.

h) Diarium obsidionis Ujvarini a Turcis an. 1663.

13. F. G. Z. S. Anno 1619. — Kurze vnd Summarische Beschreibung aller vnnd Jeder Vestung vnd Grenzheusser, deren über die 170. Wie die vom Adriatischen Meer durch Crabatien, Windischlandt, bis ahn Siebenbürgen, Zipser, Bergstatt, Ober- vndt vnter Hungrischen grenzen nach einander liegen. Cod. MS. chart. fol. — Elmondatik a' magyar határszéli várak' állapotja és története.

14. De prima expeditione Attilae Regis Hunnorum in Gallias ac de rebus gestis Waltharii Aquitanorum Principis Carmen epicum seculi VI. — Impressum Lipsiae sumtiõus Swikkerti 1780. 4to curante Frid. Christoph. Jonath. Fischer Icto et profess. Hallensi: sed in fine mutilum. Quem defectum Cl. Molter bibliothecae marchionum badensium e codice eiusdem bibliothecae supplevit in Meusseli Literatura historica; postea vero totum carmen edidit in suo opere Beiträge zur Geschichte und Literatur, aus einigen Handschriften der Markgräflichen Badischen Bibliothek: Frankfurth a. M. 1798. 8. a pag. 211—268.

15. Narratio cladis turcicae ad Granum 1685. germanico sermone, adnexa Alcorano. Cod. MS. chart. 12.

Kivonat a' hollandi közrendek' naplókönyvei' lajstromaiból.

1. Közbenjárás a' császárnál az Olaszországban raboskodó magyar predikátorokért. 1675. October 4 és 24kén. — A' közrendek' határozatik. Resolutions des Etats-Généraux. 2. A' magyar predikátorok' elbocsátatása a' spanyol gályákról 1676. Januar 25. — ugy. ott. 3. Közbenjárás a' császárnál a' magyar predikátorokért. 1677. April 28. ugyan ott. A' levél a' császárhoz pedig költ 1677 Septemb. 14. — Titkos lajstrom. — Registres Secrets. 4. A' magyar predikátoroknak adott segédpénzek. 1676. Septemb. 14kén (200 ft.) és 1676. August. 1. — titk. lajstr. 5) Angol királynak levele a' magyar predikátorok' ügyében. 1676. Octob. 14kén, titk. lajstr. 6. A' főrendek' parancsa bécsi követökhöz, hogy közbenjárásokat a' magyar és svéd királyok közt adná által. 1658. Junius 4. — közr. határ. 7. Frigykötés a' közrendek és Bethlen Gábor közt. — Megvan Dumont Corp. diplom. 8. A' közrendek' válasza konstantinápolyi követökhöz, intené meg az erdélyi fejedelmet, ne lépne békességre a' császárral a' szultán' tudta nélkül. 1623. Septemb. 30. — titk. lajstr. 9. A' közrendek és az erdélyi fejedelem közti frígy' czikkelyei 1641. Novembr. 11. — titk. lajst. 10. A' magyar protestansok' felirása az udvarhoz. 1741. Mart. 9. — titk. lajstr. két példányban. 11. A' magyar harminczad' tarifája és tudósítás a' kereskedés' állapotjáról Magyarországban és a' német örökös tartományokban. 1742. Decemb. 12. — titk. lajstr. 12. Hosszas tudósítás az austriai birodalom, különösen pedig Triest' kereskedéséről. 1743. Junius 22. és October 5. — titk. lajstr. Mire válasz 1744. Mart. 4. 13. A' hollandi követnek közbenjárása a' magyar protestánsok, nevezetesen a' hollandi főoskolákon tanuló ifjak' ügyében. 1743. Maii 7. titk. lajstr. Válasz ugyan azon nap. 14. Azon felsőbb rendelésről, melly által a' magyaroknak megtiltaték az országon kivül utazni. 1743. Jun. 1. válasszal együtt; titk. lajstr. 15. Tanácskozás ugyan azon tárgyról, határozott válaszszal együtt. 1753. Julius 3. — titk. lajstr. 16. Környülményes tudósítás a' magyar protestánsok' bajos állapotjáról. 1743. Nov. 27. — titk. lajstr. 17. A' magyar protestánsok' sérelmeikről az eskü' formulája 's a' külföldi főoskoláktól eltiltatások miatt. 1743. Novemb. 30. — titk. lajstr. 18. Goesen gróf kéretik, javasolna, a' főrendek' nevében, megbéküléstt a' magyar megelégedetlenekkel. 1704. Febr. 20. — titk. lajstr. 19. Levél a' császárhoz, mellyben a' főrendek megbéküléstt javasolnak a' magyarokkal. 1704. April 20. Erre Válasz Maj. 30. — titk. lajst.

20. Levél Dohna grófhoz, valamelly egyházi személyről, melly Magyarország' megbékéltetésében sokat tehetne. 1705. Januar. 14. — titk. lajstr. 21. Levél a' császárhoz a' félbeszakasztott megbékélésről Magyarországgal. 1706. August. 18. — titk. lajst. 22. Magyarország' megnyugtatásának előmozdításáról. 1706. Juny 30. és Julius 10kén. — titk. lajstr. 23. Válasz a' császárhoz Magyarországnak megnyugtatása iránt. 1710. Septemb. 29. titk. lajstr. 24. A' hollandi követnek tudósítása az austriai új vámszabályról és az austriai tartományok' kereskedési állapotjáról. 1753. April 16. — titk. lajstr. 25, 26. Hasonló tárgyú tudósítások és értekezések. 1753. Nov. 5. és 29. — titk. lajstr. 27. Ugyan azon tárgyról folytalólag. 1754. Sept. 27. — titk. lajstr. 28. Ugyan az 1755. Jul. 24. — titk. lajstr. 29. Burmania követnek tudósítása a' bécsi udvar' politicájáról. 1756. Febr. 25. — titk. lajstr. 30. Tudósítás az Erdélyben uralkodó mirigyről. 1756. Jul. 15. — titk. lajstr. 31. Tudósítás Austriának pénzdolgáról. 1759. Jun. 15. — titk. lajstr. 32. Mentség a' főrendek' részéről Bethlen Gábornak nem adott segédpénz iránt, mellyet követe által kért vala 1624. Mart. 22. holl. rendek határoz. — 33, 34. Üzenetek a' magyar belső háború' lecsillapitása iránt. 1704. Febr. 16. és 1705. Febr. 17. holl. rend. határoz. (Resol. des Etats de Hollande). 35—42. Magyarországi réznek megszerzéséről. 1712. Aug. 18. és 1714. 1715. 1716. 1719. holl. rend. határoz. 43. 44. Tanácskozás, miként lehetne a' magyar protestánsok' dolgát előmozdítani. 1731. Aug. 4. és Decemb. 14. holl. rend. határoz. 45. A' követnek tudósítása a' magyar protestánsok' bajairól. 1732. Jun. 24. — holl. rend. határoz. 46. Üzenet a' Magyarország' gyüléséről és egyházi dolgairól. 1741. Aug. 26. két péld. — titk. lajstr.

Levelezés és alkudozás Bethlen Gáborral, a' közrendek' naplókönyvéből.

1621. Maj. 27. Bethlen Gábor közli azon levelét, mellyet V. Frídrik választott cseh királyhoz adott; mit a' főrendek megköszönnek. — 1623. Januar 25. Berbistorff Ehrenfried, Bethlennek követe, előadja fejedelme' állapotját; mit mivelt a' császár ellen; hogy a' törökkel frigyet kötött; mint legyen dolga Csehországnak; miért békélt meg Bethlen a' császárral. — Januar. 26. A' követ irásban adja be, mit múlt nap szóval elmondott. Eredetie Németország' fiókjában 64. sz. a. (Tiroir d'Allemagne). — Jan. 28. Ezekre válasz határoztatik. — Febr. 1. Ezen levél fölolvastatik, 's helybenhagyatik; két példányban, kétféle Bethlenhez küldetik, t. i. Berbistoff és Velenczének az

ottani hollandi követ által. Minutája ugyan ott. — Febr. 6. Berbistorff bocsátassék el, 's adassék neki 600 ft. utiköltségül. — Februar 7. Berbistorffnak kiadatik a' 600 ft. és a' levél Bethlenhez, mellynek párja a' Velenczében lévő hollandi követ által küldetik Erdélybe. — Septemb. 11. Fölolvastatik Bethlennek levele ddo Albae Juliae 28. Julii 1623; fel fog vétetni; mása senkinek se adassék. Eredetie ugyanott. — Septemb. 18. Ezen levél' mása küldessék a' helytartóhoz. — Octob. 2. Ugyan azon levélre adandó válasz iránt utasítás kéretik a' helytartótul. — Octob. 11. A' helytartó' véleménye: Bethlen erősítessék meg szándékában (ez pedig vala a' császárnak hadat üzenni), a' felelet pedig a' kért frígy iránt máskorra igértessék meg. — Octob. 18. A' válasz felolvastatik, helyben hagyatik és a' helytartóval közöltetik. Eredeti minutája ddo 2. Novemb. 1623. ugyanott. — Decemb. 14. Felolvastatik Bethlennek levele Hágához a' hollandi követhez a' török udvarnál ddo 10. August 1623. — 1624. Mart. 6. Olvastatik Bethlen' credentionalisa, mellyet Joanni Adamo de Vizkow in Tscheukovitz, Lukova et Settin követének adatott, ddo Novisolii 8. Januar. 1624. — Eredetie ugyanott. — Mart. 7. Vizkow' beadja irásban, mit azelőtt való nap szóval elmondott. Eredetie és mása ugyanott, 's még egy mása a' lajstromban. — Mart. 25. Vizkow' közletére válasz határoztatik. — Mart. 26. A' válasz minutája felolvastatik a' helytartóval közöltetik, 's ha neki tetszik, a' cseh királylyal is közöltetni határoztatik. — Mart. 27. A' helytartó nem javalja, hogy Bethlennek a' válaszban megmondassék, a' köztársaság hány katonát tart, és mit költ rájok; dolgoztassék ki más válasz. — Mart. 28. Ezen új válasz felolvastatik 's a' helytartóhoz beküldetik. Ugyan ott. — Mart. 29. A' válasz helybenhagyatik 's egyszersmind határoztatik, hogy a' követ adván neki arany lánczot és emlékpénzt vagy helyette 1200 ft. haladék nélkül bocsátassék el. — A' válasz' eredetie (alkalmasint minuta) és mása ugyan ott, még egy más a' lajstromban. — April. 6. Küldöttség neveztetik a' válasz' átadása végett. — April 9. A' küldöttség jelenti, hogy a' választ átadta, 's az ott jelen volt Thurn gróf mit monda különösen. — April. 11. A' követnek kifizettetik az 1200 ft. — 1625. April. 14. Olvastatik a' császár és Bethlen közt kötőfélben lévő béke' alaprajza. — Maj. 15. határoztatik, Bethlennek a' köztársaság' dolgát tudtára adni, hogy tudja magát mihez tartani. — Maj. 16. Ezen levél felolvastatik 's helyben hagyatik. Minutája ugyan ott. — Maj. 22. Haga, hollandi követ Konstantinápolyban instructiót kér, a' császár és Bethlen közt folyó békealku iránt, mikép

akadályoztathatná stb. — Decemb. 11. Bethlen' követének credentionálisa, és a' hollandi-konstantinápolyi követnek levele felolvastatnak. Az eredeti credentionalis a' Németország' füzetében (Liasse d'Allemagne) 1624—1626. — Decemb. 16. küldetik Bethlenhez azon szerződésnek mása, mellyet a' főrendek az angol és dán királyokkal kötének, 's Bethlen felszólítatik hozzá járúlni. — Decemb. 17. A' tegnap határozott üzenet felolvastatik 's helyben hagyatik. — Decemb. 18. Ugyan azon irás még egyszer olvastatik. — 1626. August. 1. Matthias Quadt de Wickrodt a Zoppenbrugh, Bethlennek követe, benyújtja credentionalisát (eredetie ddo Coronae 18. April. 1626) és mása Németország' fiókjában Nro 64.; jelenti fejedelmének kívánságát a' frigyhez hozzáállani; átadja a' dán királynak a' főrendekben intézett levelét (eredetie ddo Wolfenbüttel 25. Junii 1626. ugyan ott) mellyben Bethlen' dolgában kedvező végzés javasoltatik, a' brandenburgi választó' ügye a' jülichi birtok iránt ajánltatik; és bizonyos czikkelyeket (eredetie ugyan ott, mása a' lajstromban) Bethlen' nevében, a' kötendő frígynek alapul. — August. 25. Meghagyatik Bethlenhez küldendő válasz' készítése. — August. 26. Olvastatik 's helyben hagyatik a' Quadtnak adandó válasz. Minutája ugyan ott, mása pedig a' naplókönyvben. — August. 31. Quadt beadja észrevételeit feleletül a' kapott válaszra. Eredetie ddo 26. August. 1626. ugyan ott. — Septemb. 2. Olvastatik Bethlennek levele, melly által testvére' fiát, Bethlen Pétert ajánlja. Eredetie ddo Coronae 15. April. 1626. Németország' füzetében. 1624—1626. — Septemb. 3. Küldöttség neveztetik a' végre, hogy Quadttal megegyezzen, 's azon pontokat feltegye, mellyek szerint Bethlen a' frigyhez hozzáállhasson. — Septemb. 9. Ezen küldöttség jelentését teszi, 's a' frigy' alaprajzának kidolgoztatása rendeltetik. — Septemb. 15. Ezen alaprajz olvastatik 's Quadtnak kiadatni rendeltetik. — Septemb. 17. Olvastatik két levél Bercktől (hollandi követ Velenczében) mind a' kettő ddo 22. August. 1626.; az egyikben a' főrendeknek ajánlja, hogy Bethlennek 30,000 tallért adjanak, a' másikban Török- és Franciaországok közti, és császári dolgokról tudósít. — Mind a' kettőnek eredetie Olaszország' füzetében 1626. — Septemb. 18. A' frigy' alaprajza olvastatik, helyben hagyatik, 's kiadatni rendeltetik. Mása a' lajstromban és a' naplókönyvben, minutája pedig Németország' fiókjában Nro 64. — Dec. 23. Olvastatik I. Károly, angol királynak levele, mellyben Bethlen' ügyét ajánlja. Eredetie ddo 3. Decemb. 1626. Angolország' füzetében 1626. — Decemb. 24 Quadt jelenti, hogy az angol király Bethlent a' frigybe befogadta, 's neki Konstantinápolyban 100,000 ft. kifizettet, 's a' főrendeket felszólítja, hogy ugyan azt cselekedjék. — 1627. Januar. 4. Quadt benyujtja azon czikkelyeket, mellyek szerint az angol király Bethlent a' frigybe felvette. Költ Westmonasterii ultima Novembris 1626.; mása Németország' fiókjában 64. — Februar. 8. Quadt' kérésére felolvastatik előtte azon kötésnek alaprajza, melly szerint Bethlen az angol és dán királyokkal frigyben szövetkeznék. — Febr. 3. Quadt pénzt kér Bethlen részére; a' főrendek nem adhatnak. — Febr. 9. A' küldöttség jelentést tesz Quadttal folyt alkudozásáról. Határoztatik Bethlent azon szerint a' frigybe felvenni; Quadtnak pedig 600 ft. érő aranyláncot

ajándékúl adni. — Dec. 31. Bethlen ajánlja a' Leydenben tanúló öcscsét Bethlen Pétert. Eredetie ddo Albae Juliae 27. Augusti 1627. Németország' fűzetében. Vagyon azonkivűl Németország' fiókjában 64. sz. a. *a)* Valakinek (alkalmasint Haga hollandi követnek) levele Bethlenhez ddo Constantinopoli 20. Febr. 1625. mása. *b)* Bethlennek válasza ama levélre ddo Fogaras 30. Martii 1625. saját kezével hozzávetett postscriptummal. Mása. *c)* Quadtnak válasza szintazon levélre ddo Fogaras 31 Martii 1625. Mása. *d)* A' zsitvatoroki békekötésnek megsértett pontjai, mellyeket egy császári küldöttség a' budai basának átadott. *e)* Bethlennek felelete azon sérelmek iránt az ozmán portához. *f)* Bethlen és más keresztyén fejedelmek közt kötött frigynek czikkelyei, mellyeket a' fényes portával közlött. *g)* A' főrendeknek eredeti levele Bethlen Gáborhoz ddo Hagae 4. Junii 1627, mellyről a' naplókönyvben semmi említés nem lévén, ugy látszik, el sem küldetett. *h)* Feltételek Bethlen Gábor' részéről, datum nélkül másban.

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

A' m. tudós társaság mult september' 7kétől 15kéig tartá Vld. nagy gyülését, mellynek fontosabb végzéseiről, valamint az előtte lefolyt academiai év' munkálatiról, 's az ujabb alapításokról az igazgatósági jelentés fogván számot adni, melly e' folyóirásban is közölve lesz a' maga idejében; itt csak némelly választásokról 's a' sept. 13d. tartott köz ülésről emlékezünk. — Meghalálozott igazgató tag n.mélt. Végh István, v. b. t. tan. és koronaőr' helyébe az igazgató tanács köz akarattal m. Peréni Perényi Zsigmond septemvir 's ugocsai főispán urat választá. Ugyan az igazgatóság a' törvénytudományi osztály' helybeli második rendes tagjává, a' nagy gyülés' ajánlatára, Sztrokay Antal h. ügyvédet, táblabírót 's lev. tagot nevezte; rendes ügyészszé pedig Eőri Berta Sándor h. ügyvédet. Továbbá Döbrentei Gábor eddigi titoknok, kir. tartománybiztosi hivatalában történt előléptetéséről szóló k. udv. decretum' kívánatánál fogva, academiai hivataláról lemondván, a' társaság, elegyes ülésben, mellyben t. i. mind az igazgató, mind a' tiszt. és rendes tagok vőnek részt, helyébe D. *Schedel Ferencz* r. tagot 's eddigi segédjegyzőt választá el; ennek ismét helyébe segédjegyzővé 's egyszersmind levéltárnokká *Czuczor Gergely* lev. tagot, eddig a' komáromi gymnasiumban a' Vld. osztály' professorát. Továbbá Schedel Ferencz új hivatala' bokros foglalatosságai miatt kénytelennek érezvén magát a' Tudománytár' szerkeztetőségét köszönetttel letenni, ebbeli helyére *Csató Pál* lev. tagot választá el szavazatok' többsége. —

Negyedik köz ülését, ns Pest vmegye' nagyobb termében, az academia sept. 13. tartá délelőtti 10 órakor. 1. Megnyitá azt az elnök elhúnyt fejedelmünknek, ki alatt a' m. nyelv országossá lehetett, emlékezetét ünneplő hathatós beszéddel. Követték azt 2. a' titoknok' előterjesztése a' társaságnak 1834. nov. 24kétől, 1835. sept. 12keig folytatott munkálkodásiról. 3. Guzmics Izidór apát 's rendes tagnak a' hellenmagyar dramaturgiát tárgyazó előadása. 4. Gr. Dessewffy József igazgató 's tiszteleti tag'